

Esselamu aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtuh.

E'ûzü billâhi mineş-şeytânır-racîm. Bismillâhir-rahmânir-rahîm. Nahmeduhû ve neste'înuhû ve nestâgfiruh. Vesselâtü vesselâmü alâ eşrafîl enbiyâi vel mürselîn, seyyidinâ Muhammedin (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve alâ âlihî ve sahbihî ecmaîn.

İn şâallâh, yulhemu fî kalbî ve 'aklî fadlu sûratil Bakarati ve hikmetuhâ ilhâmen sahîhan ve kâmilén bi-izni Rabbil 'âlemîn, ve yec'alenî Rabbî vesîlete hayrin li-tesbîtihâ fî 'ukûlikum ve kulûbikum 'alâ etemmi vech.

Rabbimizin lütfu ve inayetiyle, O'nun kelamının okyanusuna bir dalış yapma, Kur'an-ı Azîmüşşân'ın kalbi mesabesindeki Bakara Suresi'nin manevi ikliminde bir nebze olsun soluklanma niyetiyle bir araya geldik. Niyetimiz, Allah rızası için bu surenin ufkundan kalplerimize ve hayatlarımıza yansıyacak ilahi mesajlara vesile olmaktır.

Giriş: Kur'an'ın Zirvesi

Bakara Suresi, Kur'an-ı Kerim'in en uzun suresidir ve bu uzunluk, onun ihtiva ettiği manaların derinliğinin ve kapsamının bir işaretidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), onu "Kur'an'ın Zirvesi" (Sanâm al-Qur'ân) olarak isimlendirmiştir. Tíkki bir dağın zirvesinden etrafi seyretmek gibi, Bakara Suresi'nin zirvesinden de İslam'ın bütün bir hayat nizamına, inanç, ahlak ve hukuk temellerine kuşbakışı bakmak mümkündür. Bu sure, Mekke'den Medine'ye hicretin ardından, yeni kurulmakta olan İslam toplumunun manevi ve hukuki anayasası olmuştur. Ancak onun mesajı, 1400 yıl öncesiyle sınırlı değildir; her çağda ve her coğrafyada kurulması gereken İslami şuur ve toplum için ebedî bir anayasadır.

Bakara Suresi, Mekke'den Medine'ye hicret sonrası nazil olan ilk suredir. Bu, tesadüf değildir. Bu sure, yeni kurulan İslam devletinin ve Müslüman toplumunun bir anayasası, bir yol haritası işlevi görmüştür. Yaklaşık on iki yıla yayılan uzun bir vahiy süreciyle, Müslüman toplumunun gelişen ihtiyaçlarına cevap olmuştur. Kur'an'ın yaklaşık 12'de 1'ini oluşturan bu surenin bazı ayetlerinin, Kur'ân-ı Azîmüşşân'ın en son vahiylerinden olduğu belirtilmektedir.

Adını, 67-73. ayetlerde geçen ve üzerinde derinlemesine duracağımız, İsrailoğullarına bir inek kurban etmeleri emrini anlatan kıssadan alır. Fakat Bakara, sadece bir kıssadan ibaret değildir. O, İslami inancın (Akide), hukukun (şeriat) ve ahlakin temellerini ortaya koyan kapsamlı bir "Kur'ân özeti" gibidir.

Bakara suresinde işlenen konular ana hatlarıyla:

Tevhid ve Yaratılış: Allah'ın birliğini, yaratıcı gücünü ve ilmini vurgular. Hz. Âdem'in yaratılış kıssası, insanlığın yeryüzündeki amacının kökenini anlatmaya ve özünü kavratmaya hizmet eder.

Peygamberler Tarihi: Sure, özellikle Hz. İbrahim ve Hz. Musa gibi büyük peygamberlerin tarihlerini anlatarak İslam'ı tek ve evrensel bir ilahi mesajın devamı ve zirvesi olarak sunar.

- **Yasama Çerçeveesi (Ahkâm):** Medenî bir sure olarak, toplum hayatını düzenleyen hukuki hükümler açısından zengindir. Ana alanlar şunları içerir:
 - **İbadetler** Namaz, Oruç, Zekât/İnfak ve Hac.
 - **Sosyal ve Aile Hukuku:** Evlilik, boşanma, miras ve yetim hakları.

- **Ekonomi Hukuku:** Faizin yasaklanması, ticaret ve borç kuralları.
- **Ceza Hukuku:** Kıtas ve adil savaş üzerine hükümler.

Bakara Suresi'nin ilk yarısında işlenen temalar, benzer olarak surenin ikinci yarısında da işlenir. Bu açıdan bir halka simetrisi vardır.

Sureyi 9 bölüme ayıralım:

A. İman ve Küfür

(Müttakiler 1-5; küfre sapanlar ve münafıklar 6-20; müminler ve kafirler 21-28)

B. Allah'ın Yaratması ve Bilgisi

(Adem a.s. da anlatılıyor) (29-39)

C. (Özellikle) İsrailoğullarına bir hatırlatma ve uyarı, onlara verilen kanun

(Uyarı ve hatırlatma 40-66; Musa a.s. sığır/inek konusu 67-74; uyarılar 75-123)

D. İbrahim a.s. sınanması, Kabe'nin geçmişi, İbrahim a.s. soyu, hak olan din (124-141)

E. Kâbe'nin Yeni Kible Olması (142-152) - MERKEZ

D'. Müslümanların İmtihan Edilmesi (153-177)

Müminler, inkar edenler ve kafirlerin durumu

C'. Müslümanlara Verilen Kanun ve kurallar (178-253)

- Kıtas, veraset, namaz, oruç, zalim ve kafirlere karşı savaş, infak, hac, kurban, kıyamet, yasaklar (içki, kumar, rüşvet, faiz, hak yemek)
- Evlilik ve boşanmak, emzirmek gibi hususlar.
- Yahudiler ve onlara savaş emredilmesi (Talut hükümdarlığını kabul etmemeleri, Talut ve Calut savası ve ırmaktan su içenlerin hali)
- Nemrut ve İbrahim a.s.,
- İsa a.s.

B'. Allah'ın Yaratışı ve Bilgisi (255-284) (sadece fiziksel değil aynı zamanda manevi, toplumsal diriliş ve büyümeye buna zarar veren şeyler)

- Ölülerin diriltmesi, İbrahim a.s. ve dört kuşun diriltmesi kısası
- Allah yolunda harcamak, faiz, borç hukuku

A'. İman, Allah'a dua (284-286)

Bölüm 1: Duanın Cevabı, Tohumun Ağacı

Her namazda, her rekatta Rabbimize Fatiha Suresi ile dua ederiz: "Bizi dosdoğru yola ilet". İşte Bakara Suresi, bu duaya verilmiş en kapsamlı ilahi cevaptır. Fatiha bir dua, bir talep ise; Bakara bu talebe verilmiş cevabının kendisidir. Fatiha, "Bizi dosdoğru yola ilet" diye biter; Bakara, "İşte o kitap, kendisinde şüphe yoktur, müttakiler için bir hidayettir" diye başlar. Aradaki bu muhteşem bağ, Allah Azze ve Celle'nin yüceliğini ve Kur'an'ın ihtişamını gösterir.

Eğer Fatiha bir tohum ise, Bakara o tohumdan büyüyen ve Kur'an ormanının tamamının planını özünde taşıyan ağacın kendisidir.

Peki bu ağacın kökünde, bu surenin en başında ne var? "Elif, Lâm, Mîm".

Zâhirî tefsirler, "Anlamını en iyi Allah bilir" der. Ancak arifler, bu harflerin ruhunuza yönelik doğrudan bir ilahi hitap olduğunu söyleyler. Kuşeyrî Hazretleri'ne göre Elif, kalbin yalnızca Allah'a yönelmesini; Lâm, O'nun hakkını gözetmede tam bir teslimiyeti; Mîm ise O'nda manevi olarak fani olmayı, yok olmayı simgeler.

İbn-i Arabî için *Elif*, henüz tecelli etmemiş, saf ve bir olan İlahî Zat'a işaret eder. *Lâm*, varlık mertebelerine inen ilk tecelli olan Külli Akıl'I veya Cebraîl'i temsil eder. *Mîm* ise bu ilahî hakikatlerin tam mazharı olan Muhammedî Hakikat'i veya İnsan-ı Kâmil'i (*el-İnsânü'l-Kâmil*) simgeler.

Yani sure daha en başında bize yolun harmasını çizer: Allah'a yönelik, O'na teslim ol ve benliğini O'nda yok et.

Bölüm 2: Hidayet Kimin İçindir? Muttakilerin Vasıfları

Sure, Kur'an'ın "müttakiler", yani Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için bir hidayet olduğunu ilan eder. Peki, kimdir bu müttakiler? Rabbimiz ilk beş ayette onların özelliklerini sayar.

- Gayba İman Ederler:** Bu, sadece melekler veya ahirete inanmak değildir. Bu, görünen âlemin ötesinde, onu ayakta tutan ilahi bir hakikat, bir aşk olduğuna iman etmektir. Gözün ve aklın sınırlarını aşip kalbin sezgisine güvenmektir.
- Namazı Dosdoğru Kılarlar:** Namaz, kişinin sürekli olarak kendi Öz'üne, Kaynağı'na, Rabbine yönelik eylemidir. Kalbin daima Allah'ın huzurunda olduğu bilincini diri tutma çabasıdır.
- Kendilerine Verilen Rızıktan İnfak Ederler:** İnfak, dünyevi bağlardan kopma ve feragat ilkesidir. "Rızık" sadece mal-mülk değildir; aynı zamanda ömrümüz, sağlığımız, ilmimiz ve manevi hallerimiz gibi Allah'ın lütfettiği her şeydir. Arif için gerçek infak, Allah'tan başka her şeyi feda etmektir. Onlar için bir an bile nefsine pay ayırmak büyük bir kayıptır.

Sure, müttakileri anlattıktan sonra, kalpleri mühürlenmiş kâfirleri ve "inanık" deyip aslında inanmayan münafıkları anlatır. Böylece bize üç ayna tutar: "Sen hangisin? Kalbinin durumu nedir?" diye sorar.

Münafıklar, bozulmuş veya bozulmaya yüz tutmuş insanlar olarak insanları nasıl aldatırlar, nasıl görünürlüler, ne gibi ifadeler ile insanları aldatmaya çalışırlar bunlar anlatılır.

Allah'ü Teala İsrailoğullarını buna örnek olarak anlatır ve sabrının sonunda, peygamberinin diliyle bu kavmi nasıl tehdit ettiğini de anlatır.

Allah Azze ve Celle bir insanın Allah'ı nasıl bulacağını anlatmak için İbrahim a.s. bahseder. Putlar arasında, her türlü kötülük arasında dahi Allah'ın kulunu nasıl koruyabildiğini anlatır.

Allah'u Teala'nın bir peygamberle nasıl konuştuğu, konuşmasındaki inceliği, nasihatleri, onu zaman içerisinde nasıl mükemmel bir insana tekamülüñü mümkün kıldığı bulunmaktadır.

Muhammed s.a.v. teheccûd namazında en çok okuduğu suredir.

Sure Allah'ü Teala'dan bir dua ile biter.

Bölüm 3: Tarihin Aynasında Kalbin Halleri

Kur'an kıssaları, asla ve asla geçmişte kalmış masallar değildir. Onlar, her insanın manevi yolculuğunda karşılaşabileceğİ hallerin, nefsin tuzaklarının ve ilahi rahmetin tecellilerinin birer örneğidir. Bakara Suresi, bu anlamda bize iki büyük ve birbiriyle bağlantılı kıssa sunar.

a) İsrailoğulları ve İnek Kissası: Nefsi Kurban EtmeK

Sure, uzun bir bölümü İsrailoğullarına ayırrı. Onlar, insanlık tarihi boyunca her zaman karşımıza çıkabilecek insan tiplerine örneklerdir. Kendilerine verilen ilimle kibirleri birleşince, bir peygamberi dahi aşağılamaya çalışıkları, onu zora soktucları, itirazları, kullandıkları kelimeler ve düşünce şekillerinden bahsedilir.

Ve meşhur inek kissası... Zâhirî hikayede, bir cinayet işlenir ve katilin bulunması için Hz. Musa'ya (a.s.) bir inek kesmeleri emredilir. Ama onlar emre hemen itaat etmek yerine, sürekli sorular sorarlar:

68. "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir sığır olduğunu bize açıklasın." dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki: O, ne yaşlı, ne körpe, ikisi arası bir sığırıdır. Haydi, emrolundugunuz işi yapın."

69. Onlar, "Bizim için Rabbine dua et de, rengi neymiş? açıklasın" dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki, o, sapsarı; rengi, bakanların içini açan bir sığırıdır" dedi.

70. "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir sığır olduğunu bize açıklasın. Çünkü sığırlar, bizce, birbirlerine benzemektedir. Ama Allah dilerse elbet buluruz" dediler.

71. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki; o, çift sürmek, ekin sulamak için boyunduruğa vurulmamış, kusursuz, hiç alacası olmayan bir sığırıdır." Onlar, "İşte, şimdi tam doğrusunu bildirdin" dediler. Nihayet o sığrı kestiler. Neredeyse bunu yapmayacaklardı.

Mevlana Celaleddin Rumi, bu kissayı manevi bir gözle okur ve der ki: O sığır (bakara), aslında insanın kendi nefs-i emmâresidir; yani kötülüğü emreden hayvani nefistir. O, bizim temel arzularımızı, dünyevi bağlılıklarımızı ve ilahi emirlere direnen parçamızı temsil eder. Onu kurban etme emri, manevi yolun temel şartıdır: "Ölmeden önce ölüñüz..".

Rasullullah s.a.v.'in "herhangi bir ineği kesselerdi, onlara yeterdi" hadisi de buna işaret eder. Onların bitmek bilmeyen soruları, aklin, mantığıyla kavrayamadığı manevi teslimiyet eylemine karşı gösterdiği direncin, itirazın ve ertelemenin aynasıdır. Nefislerine olan bağlılıklarından vazgeçmeye zorlanmışlardır.

Kıssanın sonu daha da manidardır. İnek kesilip bir parçası ölü adama vurulunca, ölü adam dirilir ve katilini söyler. Tasavvufa bu şöyle yorumlanır: O "ölü adam", nefsin hakimiyeti altında manen ölmüş olan kalptir. Kalp, ancak nefsin kurban edilmesiyle hakiki, manevi bir hayatı dönebilir. Nefsin fani olması (fenâ), kalbin Allah ile bakimasına (bekâ) yol açar. Sure boyunca anlatılan bütün yasalar ve kıssalar, bu amaca hizmet eder: manevi kalbin yaşayabilmesi için nefisten arınmak ve buna uygun olarak kurgulanması gereken hayat, yaşama şekli, şeriat.

İsrailoğullarının sürekli olarak nimetlere nankörlükle karşılık vermesi ve isyan ve itiraz etmesi döngüsü, maneviyat yolcusunun kendi hayatındaki lütuf anlarını takip eden gaflet anlarını yansıtır.

"Allah'ı bize açıkça göster" talepleri, nefsin duyusal dünyaya olan bağlılığının ve "gayba iman" edememesinin bir göstergesidir.

Cennetten gelen kudret helvası ve bildircin etinden şikayet edip yeryüzü sebzelerini istemeleri, ruhun doğrudan manevi gıda yerine daha aşağı, dünyevi besinleri tercih etmesine ayna tatar.

Kalplerinin "taş gibi, hatta daha katı" hale gelmesi (74. ayet), surenin başında bahsedilen "kalplerin mühürlenmesi"ne uyar.

Kur'ân-ı Azîmûşşân onlara "Ey İsrailoğullar" diye hitap eder. "İsrail", "Allah'ın kulu" anlamına gelen Yakup a.s. diğer adıdır. Dolayısıyla bu hitap, bâtinî olarak "Ey Allah'ın kulunun çocukları!" şeklinde okunabilir. Bu açıdan her insanı da kapsayabilecek bir unvandır. Nitekim Kur'ân-ı Azîmûşşân tüm insanlık için bir rehberdir, bir uyarıcı ve müjdeleyicidir.

Böylece kıssalar, bizlerin kendi nefsine ve nefsinin arınması yolculuğuna da ışık tatar.

İsrailoğullarının kurtarıldıkları "Firavun", zalim nefistir. "Çölde başıboş dolaşmalari", manevi şækînlük (*hayret*) halidir. Bozdukları "ahit", her ruhun Allah ile yaptığı ezeli misaktır. Allah'a dönmek, Allah'ın birliğine iman etmek.

b) Hz. İbrahim ve Dört Kuş Kissası: Kötü Huyları Kurban Etme

Rabbimiz sonra bize, Allah'ı arayan bir insanın en güzelörneğini, Hz. İbrahim'i (a.s.) anlatır. Hz. İbrahim (a.s.), Rabbine şöyle niyaz eder: "Rabbim, ölüleri nasıl dirittiğini bana göster." (Bakara 2:260). Bu talep, bir şüphenin değil, imanı "ilm'el-yakîn" (bilerek kesin bilgi) mertebesinden "ayn'el-yakîn" (görerek kesin bilgi) mertebesine taşıma arzusunun bir ifadesidir. Maksat, ayette belirtildiği gibi, "kalbinin tatmin olmasıdır" (li-yatma'inna qalbî). Ona dört kuş alması, onları evcilleştirmesi, parçalara ayırması ve sonra çağrıması emredilir. Kuşlar, canlı olarak ona geri dönerler.

Yine Mevlana Hazretleri, bu kıssanın bâtnî yorumunu yapar. Bu dört kuş, ruhun Allah'a yükselişini engelleyen dört temel kötü huyun sembolüdür:

- **Tavus Kuşu:** Kibir, gösteriş ve gurur.
- **Horoz:** Şehvet ve arzu.
- **Karga:** Dünyevi hırs, açgözlülük ve uzun, boş emeller.
- **Kaz veya Ördek:** Oburluk.

Hz. İbrahim'in bu kuşları "evcilleştirip kesmesi", manevi disiplin yoluyla bu olumsuz özellikleri kontrol altına almayı temsil eder. Kuşların ona yeni ve itaatkâr bir formda dönmesi ise, kalbin dirilişini sembolize eder. Kötü huylar öldürülüğünde, ruhun melekeleri arınmış bir halde yeniden canlanır ve artık benliğe değil, Allah'a hizmet eder.

İnek kıssası nefsin kendisini kurban etmeyi, kuş kıssası ise nefsin belirli kötü huylarını yok etmeyi anlatır. Her ikisi de aynı hedefe hizmet eder: Kalbin dirilişi.

Bölüm 4: Toplumu İnşa Eden Hükümler ve Bâtını Anlamaları

Bakara Suresi Medine'de kurulan yeni toplum için bir anayasadır. Namaz, oruç, zekât, hac gibi ibadetler; evlilik, boşanma, miras gibi sosyal hükümler; faizin yasaklanması gibi ekonomik kurallar; kıtas gibi ceza hükümleri bu surede yer alır.

Ancak bu şeriat hükümleri, sadece dışsal bir düzenlemeyi amaçlamaz. Her biri, ruhu terbiye etmek, kalbi arındırmak için birer manevi araçtır.

- **Kıble'nin Değişimi:** Surenin tam merkezinde yer alan kiblenin Kudüs'ten Kâbe'ye çevrilmesi hadisesi, sadece coğrafi bir yön değişikliği değildir. Bu, ayette belirtildiği gibi, "Peygamber'e uyanla topukları üzerinde geri döneni ayırt etmek için" yapılmış büyük bir imtihandır (Bakara 2:143). Asıl mesele Kudüs veya Kâbe değil, Allah'ın emrine kayıtsız şartsız itaattir. Gerçek müminin kıblesi, binalar, şekiller veya gelenekler değil, Emreden'in kendisidir. Bâtını manada bu değişim, sekilden öze, taklitten hakikate yönelişin bir sembolüdür. Nihai kible, "Doğu da Batı da Allah'ındır; nereye dönerseniz dönün, Allah'ın yüzü oradadır" (Bakara 2:115) ayetinin işaret ettiği gibi, herhangi bir yöne sıyrılmayan, mutlak olan Allah'ın kendisidir. Ve en nihayetinde, gerçek Kâbe, müminin "Rahman'ın Arşı" olan kalbidir.
- **Oruç:** Oruç sadece mideyi aç bırakmak değil, "takvaya ulaşmak için" farz kılınan manevi bir kalkandır (Bakara 2:183). Avamın orucu yeme içmeyi terk etmektir. Seçkinlerin (havas) orucu, gözü haramdan, dili giybetten, kulağı yalandan korumaktır. Seçkinlerin seçkinlerinin (havassü'l-havas) orucu ise, kalbi Allah'tan başka her türlü düşünce, arzu ve endişeden oruçlu tutmaktadır. Oruç, ruhu beslemek için bedeni aç bırakır, nefsi zayıflatır ve manevi melekeleri güçlendirir.
- **İnfak:** Surede yirmiden fazla ayette geçen infak, mülkiyet yanılışasından ruhu arındırma sürecidir. İbn Arabî, ribâ yiyen kişinin durumunu "kendi nefsiyle Rabbinden perdelenmiş" (mahcub 'an rabbihî bi-nefsihî) biri olarak bağıdırır. O, kendi hesabını rızkinin kaynağı yapmış, gerçek Rızık Verici olan Allah'a tevekkülü kesmiştir. Özellikle 261'den 280'e kadar olan ayetler, infakın nasıl yapılması gerektiğini, sevabını, faizin tam ziddi olduğunu ve toplumsal önemini detaylarıyla anlatır. "Allah yolunda harcamak", tam olarak Arapça "fî sebîli'llâh" olarak Bakara Suresi'nde en az 7 ayette doğrudan geçer. Nihai infak, kişinin kendini—zamanını, enerjisini ve nihayetinde kendi iradesini—Allah'ın hizmetine "harcamasıdır". Bu, nefsin mülkiyet iddiasından vazgeçmesinin dışa yansımasıdır.
- **Faiz yasağı:** İnfakin tam ziddi olan faiz ise, en şiddetli ifadelerle yasaklanır. O, "Allah ve Rasulü'ne karşı açılmış bir savaş" olarak nitelendirilir (Bakara 2:279). Faiz yiyanların, kıyamet gününde "şeytanın çarptığı kimse gibi" dengesiz ve şaşkın bir halde kalkacakları bildirilir (Bakara 2:275). Bâtını bir okumayla, "ribâ" kelimesi "artış" demektir. Manevi ribâ, nefsin kendi kendine, Allah'ın lütufu ve bereketi olmadan "artabileceği" yanılışasıdır. Bu, rızkin kaynağını Allah'tan bilip O'na tevekkül etmek yerine, paranın parayı doğuracağına veya kendi çabasının her şeye yeteceğine inanma hastalığıdır. Bu kibir, kişiyi Rabbinden perdeleyen (mahcub) bir durumdur ve "şeytanın çarpması" da işte bu manevi yönetim bozukluğuudur.

Her bir şer'i hükm, kalbin bir hastalığını hedef alır. Şeriat, tarikatın, yani manevi yolculuğun ta kendisidir.

Oruç nefsi zayıflatmak için bir araçtır.

İnfak, mülkiyete olan bağlılığı kırmak için bir araçtır.

Faiz (Ribâ) yasağı, kendi kendine yeterlilik yanılışasını yok etmek için bir araçtır.

Kible, kalbi yönlendirmek için bir araçtır.

Dolayısıyla, Şeriat sadece bir hukuk ve yasa değil aynı zamanda arınma yani tezkiye için uygulanabilir bir müfredattır.

Sonuç: Tevhid'in Zirvesi ve İnsanlığın Özü

Konuşmamızı surenin zirvesi, Kur'an'ın en büyük ayeti olan Ayetü'l-Kürsî ile taçlandırılmıştır.

"Allah! O'ndan başka ilah yoktur. O, Hayy'dır (her zaman diridir), Kayyûm'dur (her şey O'nunla kaimdir)." Bu iki isim merkezidir. Bütün yaşamın kaynağı O'dur (El-Hayy) ve bütün varlık, varlığını sürdürmek için her an O'na muhtaçtır (El-Kayyûm). Bu ayet üzerinde tefekkür etmek, insanın kendi hiçliğini ve Allah'ın mutlak varlığını idrak etmesini sağlar.

ya-Hayy ismi üzerine tefekkür eden yolcu, kendi hayatının, tek gerçek Diri olandan bir emanet olduğunu idrak eder.

ya-Kayyûm üzerine tefekkür ettiğinde ise, kendi varlığının anbean, her şeyi ayakta tutan O Varlık tarafından sürdürülüğünü anlar. Ayet, sahte benliğin yanı nefsin temellerini yıkar, tefekkür eden zihni Tevhid'in idrakine doğru yönlendirir. Bu, Allah'a giden bir yoldur.

Bakara Suresi, bir hidayet çağrısıyla başlar ve bir dua ile biter. Bize insan olmanın dört temel özünü hatırlatır:

- Hidayet (Rehberlik):** Kalbi ilahi çağrıya açan manevi bir duyarlılık olan takva ile kazanılan bir nurdur.
- Teslimiyet (İslam):** Nefsin kontrolünden vazgeçip ilahi takdiri kabul etmekten gelen huzurdur.
- Yakin (Kesin Bilgi):** Gayba imandan başlayıp, Hz. İbrahim gibi kalbin doğrudan şahitliğine uzanan sarsılmaz bir inançtır.
- Hilafet (Allah'ın Halifesi Olmak):** İnsan varlığının nihai amacıdır. Nefsi arındırarak ve yeryüzünde ilahi kanunu hem içimizde hem dışımızda uygulayarak bu potansiyeli gerçekleştirebiliriz.

Son iki ayet, bir rivayete göre Miraç gecesi Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) bir hediye olarak verilmiş, Arş'ın altındaki hazineerdendir. Bu ayetleri gece okumak, o kişiye her türlü kötülüğe karşı yeterlidir.

Bu ayetler, müminin nihai duruşunu özetler: "İşittik ve itaat ettik." Bu, surenin başından sonuna kadar anlatılan bütün yolculuğun meyvesidir. İsrailoğullarının sürekli sorgulayan, direnen ve bahane üreten tavrinin aksine, müminin tavrı, Rabbinden gelene tam bir güven ve teslimiyettir. "İçinizdeki açığa vursanız da gizleseniz de Allah siz onunla hesaba çeker" (Bakara 2:284) ayetiindiğinde endişelenen sahabelerin kalbini, "Allah kimseye gücünün yeteceğinden fazlasını yüklemez" müjdesi teskin etmiştir. Bu, İslam'ın kolaylık dini olduğunun ve Rabbimizin rahmetinin enginliğinin en büyük delildir.

Ve sure, bir kulun Rabbine edebileceği en kâmil, en içten ve en kapsamlı dua ile mühürlenir :

- "Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanlışsa bizi sorumlututma!" Bu, insan olarak aczyetimizin ve kusurlarımızın bir itirafıdır.
- "Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme." Bu, Allah'ın bu ümmete olan özel rahmetine bir şükran ve bu lütfun devamı için bir niyazdır.

- "Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme!" Bu, tam bir tevekkül, acziyetini bilme ve O'nun sonsuz kudrette sığınma halidir.
- "Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmîzsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et." Bu, yolculüğün sonundaki nihai taleptir: Af, mağfiret, rahmet ve O'nun dinini yeryüzünde yüceltmek için zafer.

Fatiha'daki "Bizi hidayete erdir" duasıyla başlayan bu Kur'an yolculuğu, Bakara Suresi'nin rehberliğinde kulunu en kâmil iman ikrarına ve en halis dua makamına ulaştırarak sona erer. Rabbim, bizleri Bakara Suresi'nin hidayetinden ayırmasın. Onun nuruyla kalplerimizi ve hayatlarımıza aydınlatılsın. Amin. Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn.

Dua:

Bismillahirrahmanirrahim

Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala ali seyyidina Muhammed ve ala ümmeti Muhammed.

Yâ Hannan, Yâ Mennan!

Rabbena heb lena min ezcaina ve surriyyatina kurrate a'yunin, vec'alna lil-muttakîne imama. Ve heb lena hukmen ve elhikna bis-salihîn. Vağfir lena ve'rhamna inneke ente'l-gafuru'r-rahîm, ente erhamu'r-rahimîn. Ve efriğ aleyna sabran ve sebbît akdamena ve'nsurna ale'l-kavmi'l-kafirîn. Vec'alna ale'l-iman, ve'l-edeb, ve'l-hayr, ve'l-hasenat, ve'l-cemal, ve'l-hubb, ve'l-kuvve, ve's-sîhha, ve'l-baraka. Ve neûzü bika min hemezâti'ş-şeyâtîn ve rabbena inna neuzu bike en yahdurun. Ve ente bi-kulli şey'in 'alimun. Ve rahmetuke vesi'at kulle şey'in. Lütfan min indike ve ilmen ve rahmeten min ledunke. Fe-ktub lena rahmeteke li't-taibine min ibadike. Ve'hfif an kulûbenâ, ve'rfa' anna ethkâlenâ ve evsi' kulûbenâ. Kullu şey'in bi-emrike, ve bi-takdirike ve iradetike.

Lâ ilâhe illâ ente Subhâneke, innâ kunnâ mine'z-zâlimîn. Rabbenâ faghfir lenâ ve'hdinâ ilâs-sîrâtil-müstakîm, ve zidnâ huden, ve'rzuknâl-ihlâsa bi-rahmetike yâ Erhamer-râhimîn.

Lâ ilâhe illallâhu'l-Meliku'l-Hakku'l-Mübîn, seyyidina Muhammedun Rasûlullah, sadiku'l-va'dî'l-emîn.

Allahümme innâ nes'elüke'l-hûdâ ve't-tükâ ve'l-afâfe ve'l-gînâ. Ve ne'ûzü bike minel-hemmi ve'l-hazen, ve ne'ûzü bike minel-aczi ve'l-kesel, ve ne'ûzü bike minel-cübni ve'l-buhl, ve ne'ûzü bike min galebeti'd-deyni ve kahri'r-ricâl.

Allâhumme'kfinâ bi-Resûlillâh.

Allahümme salli ala ruhi seyyidina Muhammedin. Allahümme salli ve barik ala Seyyidina Muhammedin ve ala ali Seyyidina Muhammed ve ala ümmeti Muhammed. Kema salleyte ve barekte ala İbrahîme ve ala ali İbrahim. Inneke Hamidun mecid.

Allâhumme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âli seyyidinâ Muhammed ve alâ ashâbi'l-Kehfi ve ashâbi'r-Rakîmi ve ashâbi Bedrin ve melaiketi Bedri, sallallâhu teâlâ aleysi ve sellem.

Allâhumme salli alâ Muhammedin abdike ve nebiyyike'n-nebiyyil-ümmiyi. Allahümme salli ala cemî'i'l-enbiya ve'l-mursalin. Âmîn. Vel Fatiha.